

פרשת דברים

עניני הפרשה: תוכחת משה לישראל סמוך למיתתו • מינוי שופטי ישראל • חטא המרגלים ועונשו • איסור ההתגרות בבני אדום, מואב ועמון • מלחמת סיחון ועוג

בראש העם וישפטו אותם, שרי אלפים ושרי מאות, שרי חמישי ושרי עשרות, והעמיד לפניהם שוטרים שיכפו את קיום פסקי דינם. צויה משה את השופטים לשפוט את העם משפט צדק, לא להקדים דין של ממון רב לדין של פרוטה אחת, אלא יש להקדים את הדין שבא ראשון. לא להתיירא מבעלי הדין, ואם יהיה להם דין קשה שאינם יודעים לדונו, יביאוהו לפני משה.

• **חטא המרגלים ועונשו:** הזכיר להם משה את חטאם בבקשם לשלוח מרגלים לארץ ישראל, ואף שמשה עצמו הסכים לכך היה זה כדי שלא יחשבו שהוא חושש מכך ולכן מונעם מלשלוח מרגלים, והיה סבור שמתוך כך יחזרו בהם ולא ישלחו מרגלים. ואף שכשחזרו אמרו יהושע וכלב שהארץ טובה מאד - לא שמעו ישראל לדבריהם, אלא האמינו להוצאת הדיבה שהוציאו שאר המרגלים על הארץ, ואמרו להם שיושביה ענקים ולא יוכלו להלחם בהם ולנצחם. ואף על פי שהוכיח אותם משה על כך שאינם מאמינים בה', הגם שראו שעשה להם ניסים ביציאת מצרים ובהליכתם במדבר, וה' הוא זה שילחם להם ביושבי הארץ, ולא קיבלו את דבריו ולא רצו

• **תוכחת משה לישראל סמוך למיתתו:** בא' בשבט, מעט יותר מחודש לפני פטירתו של משה, החל משה לדבר עם כל ישראל דברי תוכחה, חזר וביאר היטב חלק ממצוות התורה, וסמוך למותו בירך כל שבט בפני עצמו, ונצטווה על ידי ה' לכתוב את כל הדברים שאמר לישראל בספר זה, ספר דברים.

ונהג משה רבינו כיעקב אבינו, שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתתו, וכן נמנע מלהוכיחם עד עתה כדי שלא יאמרו בליבם שהוא נטפל אליהם מחמת שאין בכוחו להכניסם לארץ ישראל, אך לאחר שכבש לפניהם את ארצות סיחון ועוג והנחילם לחלק מהשבטים, החל להוכיחם. אמנם גם עתה לא רצה לביישם, והוכיחם בדרך רמז על החטאים שחטאו בכל הזמנים שהיו במדבר, ואמר להם שאף שבתחילה הוליכם ה' במהירות גדולה כדי להכניסם לארץ, הרי מפני חטאיהם נשאר במדבר במשך ארבעים שנה.

• **מינוי שופטי ישראל:** הזכיר להם משה את הזמן שבו לא יכל לשאת לבדו את כל ישראל, לפי שהיו טרחנים ונרגנים, וצירף אליו משה אנשים חכמים ונבונים שיעמדו

ובאותו זמן הסתיים העונש של חטא המרגלים, כי מתו כל אותם אנשים שהיו בזמן החטא בני עשרים ומעלה. בעוברם לכיוון צפון ארץ ישראל, סמוך לארץ עמון, הוזהרו שלא להתגרות בהם כלל, כי אף ארץ זו ניתנה ללוט ולצאצאיו.

• **מלחמת סיחון ועוג:** כשהגיעו ישראל לצד המזרח צפוני של ארץ ישראל ציוה ה' את משה וישראל להתגרות בסיחון מלך האמורי, אמנם משה הבין מדעתו שרצון ה' שישלח תחילה שליחי שלום לסיחון כדי שיתן להם רשות לעבור דרך ארצו לארץ ישראל, אמנם סיחון לא הסכים לכך אלא יצא למלחמה נגד ישראל, ונתנו ה' ביד ישראל, ולכדו את כל ערי האמורי ונטלו את כל שללם. כשהגיעו אל הבשן יצא לקראתם עוג מלך הבשן למלחמה, וגם אותו ואת עמו נתן ה' ביד ישראל, ולכדו את כל עריו ונטלו את כל שללו. ואת הארצות הללו, שהיו מעבר לירדן המזרחי נתן משה לשבטי ראובן וגד וחצי שבט מנשה. וציוה עליהם משה להשאיר את נשיהם וטפם וכל מקניהם בעבר הירדן, ולעבור חלוצים למלחמה בארץ ישראל.

אמר משה ליהושע שלא יתיירא ממלכי כנען, כי כשם שהוריש ה' את ארצות סיחון ועוג לפני ישראל, כך יעשה ה' לכל הממלכות שבארץ ישראל.

להכנס לארץ ישראל. וה' שמע את קול דבריהם ונשבע שאיש מהם לא יזכה להכנס לארץ ישראל מלבד כלב בן יפונה ויהושע בן נון, ורק בניהם שהיו פחותים מבני עשרים באותו זמן הם שיכנסו לארץ. והוסיף ה' להעניש גם את משה רבינו בגלל ישראל ואמר לו שהוא לא יכנס לארץ ישראל, אלא יהושע בן נון ינהיג את ישראל ויכניסם לארץ. וכששמעו זאת ישראל התחרטו על דבריהם ורצו לעלות ולהכנס לארץ ישראל, אך אז הזהירם משה שלא יעשו כן כיון שהם ממרים בכך את פי ה', ושוב לא שמעו לקול משה ועלו בהר להכנס לארץ ישראל, והאמוריים שישבו בהר יצאו לקראתם והכו בהם.

• **איסור ההתגרות בבני אדום, מואב ועמון:** מתחילה היו ישראל עתידים להכנס לארץ ישראל מצד דרום, דרך ארץ אדום. אמנם לאחר שחטאו הלכו במדבר את כל הצד הדרומי ממערב למזרח, ומשם המשיכו ללכת את כל הצד המזרחי שמחוץ לארץ ישראל, מדרום לצפון. ובעוברם ליד ארץ אדום הזהירם ה' שלא יתגרו בהם כיון שארצם ניתנה לעשיו ובניו, ואף הצטוו לקנות מהם אוכל ומים כדי שלא לכפור בטובת ה' ולהראות כעניים, אלא להכיר בטובתו ולהראות שהם עשירים. וכן כשעברו סמוך לארץ מואב הוזהרו שלא להלחם בהם, כיון שארצם ניתנה ללוט וצאצאיו, אך הותר להם לבזוז ולשלול אותם.

